

LITH. E. v. Leeer & Co.

HARDERWIJK. H.A. BERENDS

KEER WEDER.

EENE KERSTVERTELLING

DOOR

R. FERWERDA.

Schrijver van: „*Dokter Wonder.*” „*De Koloniaal*
en zijn stervend kind.”

MET EENE GEKLEURDE PLAAT.

HARDERWIJK,
H. A. BERENDS.

*Het goed brengt vele vrienden toe; en
een ieder is een vriend dengenen, die giften
geeft.* SPREUKEN XIX : 4 en 6.

e ouders van Bernard waren gestorven. Zijne moeder reeds lang; maar zijn vader pas een jaar geleden. Den laatste herinnerde hij zich nog heel goed; want hij was al een jongetje van zeven jaar toen de goede buurvrouw tot hem zeide: „Nu ben je een weesje, Bernard.”

Een weesje? Wat is dat, had hij haar gevraagd? „Och, kind, een vogeltje, zonder takje om op te rusten; een bloempje, zonder licht en zonneschijn, vertreden door den voet des wandelaars,” had zij gezegd. Was Bernard dan nu zoo'n arm weesje, dat er geen liefhebbend hart meer voor hem klopte, nu de groene zoden ook vaders hoofd dekten?

Wie den kleinen jongen zag, met zijn krullebol, zijn vroolijke, blauwe oogjes, daar ronddartelend, alsof de Grootte Kindervriend alleen maar voor hem te zorgen had, en alsof zijne oudere zuster, alleen daarom in de wereld was om op hem te passen, — die merkte al spoedig, dat Bernard, hoewel een weesje, toch niet verlaten was. Stervend had zijne lieve moeder het éénjarige ventje in Suzanna's armen gelegd, en gezegd: „Suze, ge zijt pas 13 jaar; naar zorg *gij* nu voor

hem; moeder kan niet meer!" En zie, door teedere liefde, zocht ze te vergoeden, wat haar aan wijsheid ontbrak.

Vader Timmer was kleermaker geweest, en had zijne kinderen een eigen huisje met tuin, en een weinig geld nagelaten. Bij gepaste zuinigheid en een weinig overleg, was dit genoeg om beiden fatsoenlijk rond te doen komen. De voogd was er mée in zijn schik, nu had hij er geen zorg mée: Suze had hem niet noodig, en Bernard nog minder, die had aan Suze genoeg. Reeds lang was zij zijn tweede moeder geweest; nu vader dood was verdubbelde hare zorg nog.

Zelf arbeidde zij vlijtig, en zocht den lust tot werken ook haar broertje in te prenten. Zij zond hem naar school, spoorde hem aan tot vlijtig leeren, vertelde hem in de schemerurtjes, en wees hem op God, bij Wien eene weeze ontferming vindt, op Jezus, die de Zijnen geene weezen laat, en op den hemel, waar geen weesje meer ouderloos rond-dooft.

Zoo groeide Bernard in eene gezonde, liefelijke omgeving op. Toen hij veertien jaar was, ging hij van school. Nu kwam de vraag: Wat wil je nu worden?

Kleermaker of schoenmaker niet; hij had een hekel aan altijd zitten. Boer, ja, dat leek hem wel goed toe; maar eene hoeve met paarden en koeien kostte zooveel. En met een paar varkens, een geit, een schaap, en eenige kippen, die ze hadden, te boeren, dat ging niet best. Eindelijk valt zijn zin op kastenmaker; dan kon hij snijden, schaven en zagen naar hartelust, en dat deed hij graag.

Suze was daarmée best tevreden. Immers de Schrift zei: een man, die vaardig in zijn werk was zou voorspoedig zijn, en een flinke meubelmaker had een goed stuk brood. Ge-

lukkig woonde er een flinke baas op 't dorp; daar kon hij in de leer gaan, en thuis eten, zoodat ze haren lieveling, onder haar zorgvol opzicht hield.

Zij was nu 26 jaar en leefde eigenlijk voor Bernard. Wel was er al menig jongeling geweest, die om hare hand gevraagd had; want natuurlijk, haar huis en tuintje waren ook ver van te versmaden. Ze had telkens „neen!” gezegd. 't Was of er in haar hart geene plaats was, dan voor Bernard alleen; en naast de liefde voor hem, woonde daarin de kracht der zelfverloochening om zijnentwil, die Bernard wel op prijs moest stellen, omdat ze uit God was.

Drie jaren gingen voorbij. Eerst met moeite, omdat hem de leden zeer deden van den arbeid; maar daarna, toen hij er meer aan gewoon was met lust en liefde, omdat hij vooruit kwam, had hij gewerkt tot genoeg van den baas en van Suze.

't Was in den laatsten tijd echter, of 't niet meer zoo van harte ging. Hoe kwam dat? Zijn gewone werk bestond in 't maken van eenvoudige klêer- en linnenkasten, die de dorpsgenooten gebruikten. Waren ze klaar, dan moest Bernard ze wat opschilderen. Daar kwam hij eens op de gedachte, er bloemen op te verven, die er eerst potsierlijk genoeg uitzagen: b. v. roode rozen, met groene bladeren, of blauwe rozen met geele bladeren. De eenvoudige boerenmensen, die er geen verstand van hadden, vonden ze o zoo mooi, prezen zijn werk, en prikkelden zijn' hoogmoed om ze nog mooier te maken.

Nu, dat hij er zijn best op deed, was nog zoo kwaad niet. Maar, dit was kwaad, dat hij zijne schilderijen, zooals hij ze noemde (Suze noemde ze knoeierijen) voor iets bizonders begon te houden en zich eindelijk inbeelde,

dat hij voor kunstschilder in de wieg gelegd was.

Van tijd tot tijd kwam er een jong, bleek man, met een' verbazenden snor onder den neus, op het dorp, die wel eens graag eene vergadering met werklieden wou houden, en eene afdeeling van de werkmansvereniging oprichten. Deze klampte Bernard aan en haalde hem over, mée naar stad te gaan, om iets voor zijne vorming te doen. Bernard, die hooge gedachten van hem had, ging mee. 't Was wel Zondag en kerktijd; maar hij wou dan toch eens zoo'n bijeenkomst bijwonen, waar 't waarachtig belang?! van de als slaven behandelde?! werklieden werd besproken en uiteen gezet!

Die holle bombast beviel Bernard in 't geheel niet in den beginne. Hij maakte daar ook geen geheim van. Maar mijnheer Hoogvliet maakte hem duidelijk, dat hij nog een vrij man en geen onderdrukte werkmans was, en dat dit alles hem dus niet gold. Hij kon zich echter maar niet begrijpen, dat een man met Bernards talenten, en zijn' kennelijken aanleg voor de schilderkunst zich op zoo'n dorp ging begraven. In zoo'n negerij mocht hij niet sterven, veel minder nog leven.

Maar, wat doet *gij* dan gedurig in ons dorp? vroeg Bernard.

Wel om de menschen zoo'n beetje op de hoogte te brengen. Op wat voor hoogte?

Nu, je zult wel zien, als ik eens lid van de 2e Kamer ben, hoe of ik de arbeidende klasse in de hoogte brengen zal.

Maar . . . zei hij opeens; hier is zeker Uw huisje, hè? . . . nu, 't ziet er net en gezellig uit; maar gcrust, te klein, te klein is 't, lang niet groot genoeg voor een' geest als den uwe.

Ze traden binnen. Een aanstaand volksvertegenwoordiger meê te brengen, wat eere voor die eenvoudige Suze, dacht Bernard! 't Scheen echter, dat deze op die eer minder gesteld was. Heel koeltjes ontving zij mijnheer Hoogvliet, hoewel deze zijn beste beentje voorzette. Na goed gegeten en gedronken te hebben, ging hij weer heen; hij kwam wel eens weer terug!

Foei, Suze! wat was je stijf tegen zoo'n voornaam heer, zei Bernard. Bernard zei ze, wacht U voor dien vent, met al zijn complimenten. Hij doet net of hij heel wat met U opheeft en onder de hand behandelt hij U als een' onnoozelen hals.

Dat 's niet waar, zus! Zoo behandelt *gij* mij juist; dat zei hij mij nog aan de deur, en 'k ben toch ook geen kind meer.

Suze zag hem aan en zei: Ah zoo, begint hij zoo al; nu zoo dom als ge van avond geweest zijt, waart ge niet eens, toen ge zes jaar waart.

Toen ging ze de deur uit, en Bernard dacht, terwijl hij naar zijn werk ging, 't zal toch noodig worden Suze eens te laten zien, wie ik eigenlijk ben. Bij 't avondeten echter toen ze met hem 's Heeren woord las en Gods aangezicht zocht in 't gebed, viel hem toch het onderscheid op tusschen de nuchtere taal der Schrift en de opgeschroefde redevoering uit de stad, en waarlijk, hij dacht: Suze kon wel gelijk hebben, dat ik dom en dwaas gedaan heb.

II.

De dwaasheid is in het hart des jongen gebonden; de roede der tucht zal ze verre van hem weg doen. SPR. XXII: 15.

een, maar dat had ik niet achter U gezocht, zei mijnheer Hoogvliet, toen hij bij een door Bernard geschilderde kast stond. Van alle kanten bekeek hij ze, die bloemen „in de woestijn ontloken!” Nooit had hij ze fijner gezien. Kerel! er steekt een kunstschilder in U!

Hoewel Bernard allen lof afwees, werd hij toch vuurrood van blijdschap en hoogmoed beide.

De goddelijke vonken van 't genie, hebben je slapen gekust, zei Hoogvliet, zoo deftig mogelijk; je hebt talent, jongen! Neen, neen zoo'n talent mag hier, uit gebrek aan leiding niet roemloos ondergaan! Je kunt carrière maken, vent!

Bernard, die al dien woordenpraal niet begreep, zei onnoozel: „Carrière's die kon hij niet maken, wel een eenvoudige kast.”

Nu, maar ik zeg U, iedere roos zal onder Uwe kunstenaarshanden in goud veranderen, als ge mijn raad maar wilt opvolgen.

Al geloofde Bernard nu al dat moois maar half, hij dacht toch wel, dat hij iets bizonders was, of althans worden kon; hoe kon anders zoo'n wel ontwikkeld man zoo opgetogen staan!

Als 'k mijn gaven maar ontwikkelen kon, onder goed toezicht! Uwe gaven ontwikkelen? Gekheid, altemaal! Voor een schilder komt het maar op de rechte kleurmenging en schakeering aan, en met Uw aangeboren aanleg, leert ge dat in een kleine veertien dagen. Ge begint met een landschapje, dan volgt een fijn portret, en daarna zendt ge Uw kunstgewrochten de wereld in. Maar hier, heusch, hier verstikt ge uwen aanleg. Uw groote geest moet ruimte hebben, om de vleugels uit te slaan!

's Avonds zat Bernard met Suze reeds plannen te maken en verwachtingen voor de toekomst te bespreken; maar deze schudde het hoofd, en zei: „Bernard, altijd hier blijven kunt ge niet; dat verlang ik ook niet; maar dat ge met dien Hoogvliet mēegaat, en U aan hem toevertrouwt, maakt mij erg bezorgd. Waarom niet bij uw handwerk gebleven? Waarlijk die vent neemt een loopje met U, en maakt U wat wijs, waarvan hij niets meent. Gerust, jongen 'k heb zoo'n voorgevoel, 't zal Uw ongeluk zijn!”

Ja Suze! maar gij moogt hem niet lijden, omdat hij U altijd om uw ouderwetsche neepjesmuts uitlacht!

Neen jongen, dat schelt mij minder; maar hij wil immers van God, van Zijne heilige wet en Zijn heilig huis niets meer weten!

Ja, maar Suze, de mensch is immers ook vrij geschapen, en is vrij!

Onnoozele hals, antwoordde zij, wilt ge nu met zulke gevoelens de wijde wereld ingaan; dan wordt schade en schande uw deel.

Maar, goed . . . ik zie, ge wilt niet hooren, dan zult ge moeten voelen, denk ik. Gij zult mij eenmaal toestemmen, dat de ware vrijheid is, Gods geboden te eeren, en dat

alleen „wien de Zoon vrij maakt, waarlijk vrij is.“

Veel spraken ze nog samen; maar Bernards hart was te zeer vervuld met allerlei schoone droomen der verbeelding, om zich te laten terughouden.

Suze zag, dat hij met zijn hart eigenlijk al weg was, en, hoewel ze begreep, dat hij allerlei ellende tegen ging, dwingen wilde zij hem niet. 'k Zal hem laten gaan, Heere, zuchtte zij; maar aeh, breng Gij hem weder terug, tot U en tot mij!"

't Ging hem wel aan zijn hart zijne zorgvolle zuster te moeten verlaten; want o, hij had haar zoo lief: tot Paschen zou hij nog blijven, dat wilde zij zoo graag.

Toen echter Hoogvliet hem overreedde om liever dadelijk te gaan, dat was immers in zijn eigen belang, krimpde hij dien tijd al tot Kerstmis in. Maar zooveel kreeg Suze althans gedaan, dat hij Hoogvliet, die niet wachten kon, liet gaan, en eerst nog met haar Kerstfeest vierde.

't Was een zachte winter; weinig sneeuw en ijs. Aan den Kerstavond pronkte de tafel van Suze's kamertje, als weleer bij moeders leven, met een' kerstboom, die zijn' gezelligen glans verspreidde. Daarnaast lagen, 3 nieuwe hemden, 3 paar kousen, een Bijbel en een reistasch, die vroeger van vader geweest was, als geschenken voor Bernard van Suze's hand.

Na de kerk had ze de kaarsjes aangestoken, en gaf ze Bernard, wat ze hem had toegedacht. Hij viel haar om den hals en kuste haar dankbaar. Twee dagen later ging hij heen en Suze, al kon men 't haar niet aanzien, 't was haar of haar heele of halve leven meeinging.

Wat ge noodig hebt, schrijf daar maar gerust om, jongen, zei ze: ge gaat gelukkig niet naar 't eind van de

wereld. Pas goed op alles; maar houd vooral Uw' Bijbel in eere, lees er trouwin, en vergeet 's morgens en 's avonds toch Uw bidden nooit!

Zoo sprak zij, en ach ze had hem nog zooveel willen zeggen: maar oergisteravond bij den Kerstboom had zij hem alles herinnerd, hoe hij als kind eens in haar zijn één en al gevonden had, en hoe vurig ze van God begeerde, dat hij, als jongeling, nu in Jezus, den Goeden Herder, Die in Bethlehems stal neerdaalde, om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was, zijn een en al zou vinden.

Nu, dag Bernard, God zegene U, Jezus geleide U, jongen! Dag, Suze, lieve, lieve Suze!... en hij kon bijna niet meer, ... de tranen biggelden over de wangen, toen hij nog eens even omkeek.

't Was, of 't zoo wezen moest, en afgesproken werk was, ook Suze zag net om, wuifde met de hand een laatst vaarwel, en duidelijk hoorde hij van uit de verte haar roepen: „Keer weder! Keer weder!”

III.

Zoo wie dan een vriend der wereld wil zijn, wordt een vijand Gods gesteld. Jac. 4 : 4b.

ernard stond daar alleen. 't Ouderlijk huis, een trouwe zuster, vriendelijke bureu, oude bekenden, 't lag alles achter hem. Hij liep in de groote stad, die zooveel nieuws en groots voor hem opleverde overal rond,

en wist niet, waarover hij zich het meest zou verbazen.

Hij sprak daarvan wel niet, want Hoogvliet had hem verteld, dat het niet fatsoenlijk, niet fijn was, zich over iets zoo bijzonder te verwonderen, of te verblijden. 't Getuigde van een scherp doorzicht, alles in de wereld verkeerd te vinden, en van rechte ontwikkeling, om samen te gaan met hen, die alles wilden onderste boven halen, om het dan naar hun' zin te regelen. Bernard was zoo dwaas geweest, dat te gelooven. En ziet, nadat hij eenigen tijd meê gedaan had, met op alles te smalen en te schimpen, begon het hem werkelijk zoo voor te komen, dat er eigenlijk niets deugde. Zoo werd hij langzamerhand met de geheele wereld rondom hem onvoldaan en ontevreden.

Veel droeg daartoe bij, dat hij nu eerst *goede* schilderstukken te zien kreeg. Lieve help, dat was wat anders dan zijn geknoei! Neen, maar er was voor kunstschilder wat meer noodig dan Hoogvliet hem wijs gemaakt had.

Toch ging hij bij een uitstekend schilder zijn begeerte kenbaar maken, voor dat vak te worden opgeleid. Maar, o jammer, toen hij zijne eerste proeve leverde, werd hem dadelijk ronduit gezegd, dat hij er 't minste begrip niet van had, en er evenmin aanleg voor bezat. Dat hij maar beter gedaan had bij 't kastenmaken te blijven.

Bernard gevoelde, dat de man gelijk had; maar Hoogvliet zei: „Och, kom, weet ge wat het is: afgunst, anders niet. Die kerel ziet wel in, dat als *gij* eens het penseel hanteert, niemand meer naar *zijn* kladwerk zal komen omkijken. En dat kan hij niet velen, dat *gij* hem spoedig in de schaduw zult stellen. Kom maar meê, 'k zal U bij een' anderen meester brengen, die meer hart voor 't vertrapte werkvolk heeft.

Als Bernard nu niet goed geweten had, dat hij er waarlijk niets van verstond, zou hij dat ook weér geloofd hebben. Maar, wie A gezegd heeft, moet B zeggen ook. Spoedig had hij een' nieuwen meester, die zijn geknoei opzettelijk hemelhoog prees.

Onaangenaam ging de tijd anders niet voorbij. Hoogvliet had hem in kennis gebracht met allerlei mannen van beteekenis, aanstaande volksvertegenwoordigers, redenaars, krantenschrijvers, die altijd de waarheid spraken, en daarom hunne woorden natuurlijk dadelijk gedrukt zagen. Ze waren allen even ontwikkeld in ontevredenheid met het bestaande. Zij scholden op aristokraten, dominés, vorsten, overheden; vonden het schande, dat de armen en zij zelf ook maar hard werken moesten, en toch nog te weinig verdienden, om behoorlijk te genieten, terwijl die rijke nietsdoeners maar geld genoeg hadden om te rijden en te rossen al den dag! Was dat nu *recht*? Was 't niet *onbillijk*!

Bernard had tijd in overvloed; 's middags knoeide hij een beetje met kwast en penseel om; overigens liep hij leêg. Hij had altijd geld op zak, daar had Suze voor gezorgd. Hij was naar stad gegaan om te leeren, niet om te verdienen, en had van haar zooveel meegekregen, als ze maar missen kon. En voor Bernard... och, voor hem kon ze alles missen!

Nu, 't spreekt, soms moest hij zijn gezellige vrienden wel eens tracteeren, dezen of genen wel eens een rijksdaalder leenen, dien hij nooit terug zag, of zoo iets. Hij was een vent, die nog eens wat missen kon, zeiden zij. Als zij eens aan 't roer zaten, zouden zij hem alles wel vergelden. Hoe zij daaraan zouden komen, daarnaar durfde

hij niet eens vragen, uit vrees, dat zij hem zouden aanzien voor iemand, die van hun edel streven nog niets begreep.

Spoediger dan hij gedacht had, was zijn geld op, en spoediger dan Suze verwacht had kreeg ze een' brief, die ongeveer dus luidde:

Lieve Zuster!

't Gaat mij bijzonder goed; alleen mijn beurs, dat kon beter. Wat zoudt ge in deze stad vreemd opkijken. Van alles is hier; maar de rechten van den mensch zijn weg. De eene heeft te veel, de ander te weinig; ik ook al. 'k Lees alle dagen de krant; brood en bier is hier goed. 'k Draag een grooten, breed geranden hoed, en een lakensch pak, dat kan hier niet anders. 'k Heb ook al naam in onze vereeniging, en krediet bij 't volk. Vooruit moet het! Suze, zet je oude neepjesmuts af, je moet wat met je tijd meegaan. Stuur me gauw wat geld, alles is hier zoo duur, en 'k moet nog al eens tracteeren, zie je! Als 'k maar eerst schilderstukken aflever, krijg je alles dubbel weerom. Voor een stukje zoo groot als je vensterruitje geeft men hier graag 500 gld., als 't maar goed is, weet je! Vaarwel, lieve Suze, denk vaak aan

Uw U liefh. broeder,
Bernard.

Suzanna antwoordde hem als volgt:

Lieve Bernard!

Acht weken zijt ge nu al weg, en wat is mij die tijd lang gevallen! 'k Ben druk aan 't naaien voor anderen. 'k Begrijp Uw brief niet recht; maar 't is net, of ik Hoogvliet daarin hoor redeneeren. Ga toch niet zooveel met hem om. Vertrouw hem niet; en als hij u geld vraagt,

geef het hem niet. Ik zend U nu zooveel ik heb, en tevens wat versche worst; want 'k heb ons grootste varken geslacht. 't Woog 150 pond. Geloof maar dat geen mensch ter wereld het beter met U meent dan ik. 'k Wou, dat ge maar kastenmaker gebleven waart, dan zoudt ge nu al wat verdienen. Nu, lieve jongen, laat God Uw Raadsman zijn, en wantrouw U zelve en Uwe vrienden. 't Blijft bij onze afspraak: twee jaar zoudt ge uitblijven; nog één jaar en tien maanden dus. Foei, hoe lang nog! Hoe staat het met Uw Bijbel en met Uw bidden?

Gegroet, lieve Broeder, en schrijf eens weer spoedig aan
 Uw altijd getrouwe zuster,
 Suzanna.

Nu ja, Bernard schreef haar gedurig eens weêr, altijd wanneer hij geld noodig had. Of Suze 't soms zelve niet had, daar brak hij zijn hoofd niet meê. Toen ze eindelijk zei, dat hij te veel uitgaf, werd hij boos, zond haar een schilderstukje dat zijn baas gemaakt had, en deed alsof 't zijn eigen werk was. In 't bijgevoegde briefje vroeg hij, of ze dan niet zien kon, dat hij aardig vooruit ging.

Heel kort schreef ze terug: „Ik had liever, dat ge mij een stoof of voetbankje gemaakt hadt!”

Die onnoozele Suze begrijpt mijn belang niet, zei Bernard.

IV.

Zij hebben in het hart tezamen beraadslagd; tegen U hebben zij een verbond gemaakt.

Ps. LXXXIII : 6.

't **S** Zondag. Hoogvliet stapt bij Bernard binnen. Waar zal dat zoo vroeg heen? vraagt hij, als hij Bernard gekleed voor zich ziet staan.

'k Wou eens naar de kerk, zegt deze met schroom.

Ha-ha-hah! Naar de kerk! Wat blief je, naar de kerk; dan heb ik U voor verstandiger aangezien dan ge zijt. Wel zoo, zijt ge zoo'n uilskuiken, dat ge daar nog heen gaat.

Statig en welluidend klonk de kerkklok van den nabijzjenden toren, lokkend en noodend, als wilde ze met den verleider strijd voeren om Bernards ziel.

Een statig geluid, zei Hoogvliet; maar *dat* hoor ik liever, en hij rammelde met een paar geldstukken in zijn zak. Maar 'k wil er u niet van afhouden, zei hij met een' schamperen lach. Ge wildet misschien bidden ook al. Goed. Bid, dat ik er nog een honderd daalders bij krijg, en dat gij wat warmte krijgt in uw koude kamertje. Doe Uw best daar maar om, en zie dan, of uw bidden wat helpt. 't Zal wat geven!

Bernard weifelde. Toen echter Hoogvliet van toon veranderde, en hem dringend uitnoodigde liever meê naar eene vergadering te gaan, waar de algemeene volksontwikkeling zou worden bepleit, meende hij zich aan de groot-

sche roeping, mede te arbeiden aan de opheffing der arbeidende klasse niet te mogen onttrekken. Hij ging dus meê.

Bij genot van bier of brandewijn, in eene kamer vol tabaksrook, zaten zijne kennissen hem reeds te wachten. Met een luid: hoera! werd hij begroet. Hij dacht dat dit hem gold; maar hun vreugd gold eigenlijk zijn beurs.

Zoo ging het met Bernard, zoo zoetjes aan achteruit. Hij stond op een hellend vlak; eerst langzaam, daarna al sneller en sneller, ging het den afgrond van tijdelijke en eeuwige ellende tegen. Kwam de almachtige arm der genade Gods niet tusschenbeide, om hem tot staan te brengen, waar zou de arme jongen nog belanden?

Spoedig was Bernard een der grootste schreeuwers en hield krachtige redevoeringen, waarvan hij zelf even weinig begreep, als degenen die hem hoorden. Om voor den God zijner moeder uit te komen, daarvoor schaamde hij zich reeds. Die schaamte ontaardde langzamerhand in vijandschap tegen God en zijne heilige verordeningen, zoo zeer zelfs, dat toen eens in een onbekookte redevoering's Heeren Naam genoemd werd, het Bernard was die luide uitroep: God? Waar is God? Toon mij Uwen God! Er is geen God!

't Was een oogenblik stil. Neen, dat ging sommigen toch te ver, men sidderde nog voor 't geen daar zooeven gezegd was. Maar op eens geeft er een den toon aan van 't godslasterlijk lied:

„Vloekt dien God, dien blinden, dooven” enz.

Mocht er soms nog een hart beven, een geweten kloppen, dat moest verdrongen worden: „Een bittertje!” „Een brandewijntje!” hoorde men van alle kanten. 't Liep op een vechtpartij uit, en onder hen, die met een blauw oog thuis kwamen, was ook... Bernard!

Den volgende middag zocht hij Hoogvliet op zijne kamer op; maar die was niet thuis. Bernard bleef wachten; hij moest geld van hem hebben, en wilde dat halen; want Suze stuurde niet meer en hij had het noodig. Hij wachtte en wachtte al; de korte wintermiddag ging in schemering over, en in een hoek in den leuningstoel viel hij in slaap.

Daar werd hij wakker door 't hooren noemen van zijn naam. Hoogvliet zat met een' vriend in donker te praten en had Bernard niet opgemerkt. Hij wou juist zich laten hooren, toen hij het volgende gesprek opving:

„Hebt ge nog wat in den zin met dien onnoozelen bloed?”

„'k Weet niet; 'k geloof ik ben met hem aan 't end. Hij is afgeëxerceerd. 'k Kan zoowat nagaan, dat zijn boeltje zoo goed als op is; althans zijne lieve zuster, heeft huis en tuin al in de krant staan!”

„Zeg eens, hoe hebt ge hem in uwe macht gekregen?”

„Och, dat was geen duit waard; 'k maakte hem wijs: dat hij in zijne knoeierijen talent verried, en spiegelde hem voor, dat hij 't ver zou kunnen brengen. Hij denkt, dat hij hier voor kunstschilder studeert; maar daarom heb ik hem hier gehaald, om hem zijn geld uit den zak te kloppen. Als 't op is, zal ik hem wel ontнуchteren.”

„Dat 's niet meer noodig!” riep op eens eene stem uit den donkeren hoek, en eer nog de beide helden goed wisten, waar die vandaan kwam, sprong eene zwarte gedaante op hen toe, bonsde hunne hoofden met geweld tegen elkaar, en sloeg ze bont en blauw, dat ze over den grond rolden. Ze brulden van woede, sloegen om zich heen; maar raakten niemand. Zij hoorden nog de woorden: „Dat 's van den onnoozelen bloed” en stil was het weer.

Kermend stonden zij op, en zeiden tot elkâar: „Was dat de duivel?“ Huh! een mensch was 't zeker niet.

Ja, 't was wel een mensch; een wanhopend, ellendig mensch, die van woede en schaamte niet meer wist wat hij deed, omdat men hem alles wat hem eens lief en dierbaar was bedriegelijk had ontstolen.

V.

*Voorzeker zal hij met gejuich weder-
komen.*

Ps. LXXVI: 6.

't was weder Kerstavond. Suzanna stond aan het venster, en met haar adem maakte zij gedurig eene opening in de bevroren ruiten, om beter den weg op te kunnen zien. Daar moest Bernard van daan komen, *als* hij thuis kwam. Ja, *als* hij thuis kwam. Na twee jaar zou hij wederkeeren, dat had hij beloofd. Die tijd was om. Zou hij zijne belofte houden?

Suze was verwonderd; zorg en kommer hadden haar gelat gerimpeld. De gedachte aan Bernard, dien ze beminte als een moeder haren eenige, en die alles was, wat ze op aarde haar eigen noemde, had haar over dag de rust en 'nachts den slaap geroofd. Zijne brieven werden al zeldzamer. Geld!... dat was al wat hij meer van haar begeerde. Wat ze geven kon had ze gegeven, geld opgenomen op huis en tuin, gansche nachten opgezeten om te

naaien, alles voor hem, en nooit een woord van dank nog ontvangen.

Heb ik wel goed gedaan, hem altijd maar meer te sturen, heeft het hem niet meer geschaad dan gebaat, dacht ze bij zich zelve. Om Bernards wil had ze er met niemand over durven spreken. Nog éene keer, en dan niet meer! had ze al gedurig bij zich zelve gezegd, en domineé haar geweten gesust, en al maar weer gegeven, tot ze niet meer te geven had en zelve armôe leed.

Zou hij geen geld meer noodig hebben? Hij had in zoo lang niet meer geschreven. Was dat een goed of een slecht teeken? Was hij boos? Ziek misschien? Of was 't omdat hij van avond bepaald terug kwam, en niet geschreven had om haar eens te verrassen?

Nog eens gekeken. Neen, zij zag hem nog niet. 't Werd ook al zoo donker, zij kon hem toch niet meer zien, en zou de luiken maar dicht doen, in de kenken wat lekkers bakken, en den Kerstboom vast op tafel zetten. 'k Zal zijn drie nieuwe hemden er bij leggen, zei ze, *als* hij komt zullen de andere wel half versleten zijn.

Daar luidde de kerkklok. Ja, ze zou maar naar kerk gaan, daar was 't wat gezelliger. Zij had eens gelezen, dat een verloren zoon, op Kerstavond teruggekeerd, zoo maar naar de kerk gegaan en zijn vader schreiend om den hals gevallen was! Zoo kon Bernard ook wel eens doen. De menschen zouden wel vreemd opzien, zij zou wel kleuren ook; maar... ze zou wel oppassen, dat ze zijn naam niet hardop riep.

Maar de laatste toon van 't Kerstlied der gemeente stierf weg, de dominé sprak den zegen uit... gee Bernard nog. Suze liep gauw naar huis. Vrienden en ken-

den noodigden haar liever in hun' gezelligen kring Kerst-avond te vieren. Maar neen! ze had geweigerd; waar zou ze anders mogen zijn van avond dan *thuis!*... Als hij eens kwam en de deur was dicht!

Zou hij er misschien al niet wezen?

Voorzichtig deed ze de voordeur open. Hij moest er eens achter staan en haar op eens verschrikken, zooals hij als kind zoo vaak gedaan had.

Maar niemand was er; zij stak het vuur aan, en ging zitten wachten. Och, al twee lange jaren had ze niet gedaan dan op hem wachten! 't Sloeg zes, zeven uur! Hare hoop werd al flauwer, 't werd donkerder van buiten en van binnen. Hij wist toch, dat ze altijd tusschen zessen en zevenen den Kerstboom aanstak; waarom kwam hij dan niet op tijd.

Wacht, ze zou de lichtjes aansteken, de vensters openzetten, misschien tastte hij wat verder in 't duister rond, dan kon hij zien waar Suze was! Hé, ja, wat zou hij er dan gauw wezen.

Nu zou hij wel komen, spoedig komen misschien, of eindelijk komen dan toch zeker.

Hij kwam echter niet. Acht... negen... tien uur sloeg het daarbuiten. Ach Heere! zuchtte zij, wat een ontzettend lange avond is dat geweest, en hoeveel ontzettender nog, dat die lange avond nu voorbij is!

Zou weer en wind hem terug gehouden hebben, zou hij in de sneeuw zijn blijven steken, dacht ze; maar neen! daar valt haar op eens in, erger dingen dan dat houden hem van mij terug, in een dieper afgrond dan van opgehoopte sneeuw ligt hij verzonken!

Zij valt op de knieën. Och, ze had veel voor hem ge-

beden, de laatste twee jaar dag en nacht; maar zooals ze nu, daar onder zijn Kerstboom knielend, met God om zijne ziel worstelde, neen, zoo had ze nog nooit gebeden!

't Verlangende: Keer weder! Keer weder! dat zij hem voor twee jaar had nageroepen, riep als een echo daarbinnen; O, God des ontfermens doe Gij hem wederkeeren! Ja, dat wilt Ge, dat zult Ge doen, om Uws heiligen Naams wil, Amen!

— — — — —

Dat was een droevige, eenzame kerstavond geweest voor Suze! En wat een bange dagen en nachten volgden nog; want Bernard kwam maar niet terug! Toch wist ze, en verzekerde haar de Geest daar binnen dat haar gebed, door Hem, Die nooit beschaamt, wie op Hem hopen, en den wensch geeft van allen, die Hem vreezen, gehoord was, en hare ziele grichte in den geloove: Hij keert weder! Hij keert weder!

VI.

*Banden des doods hadden mij omvangen,
angsten der hel hadden mij getroffen: ik vond
benauwdheid en droefenis. Ps. LXVI: 3.*

p denzelfden Kerstavond liep een jongeling de haven van Hamburg op en nêer. Wat zag hij er ongelukkig uit; wat stond zijn oog droevig, wat had de ellende diepe voren in zijn gelaat gegroefd!

Te voet en al bedelende was hij met moeite hierheen gesukkeld. En, vroeg hij zich zelve af: „Waarom? Waartoe toch?” Zou hij zich verhuren op eene van die groote schepen, naar Amerika gaan, en in de nieuwe wereld een nieuw leven beginnen?

Onbewust had die gedachte hem hier heen gedreven; hij wilde weg, ver weg van al wie hem gekend, en lief gehad hadden. Hij was verraden, en bestolen. Men had hem alles ontfroefd, zijn geld uit den zak, den lust tot eerlijken arbeid en het geloof aan zijn' God uit zijn hart! En hij had zich dat alles *laten* ontstelen.

Hol en leeg was 't van binnen, koud en woest rondom hem, weg, weg moest hij; hij wou niemand meer zien, alle menschen waren leugenaars!

Maar waren er in Amerika dan ook geen menschen? Geen verleiders en bedriegers? Was 't maar niet beter ergens zich te bergen, waar geen menschen meer waren?

Het water daar murmelde en kabbelde zoo zacht en liefelijk, en zong voor hem als een verleidelijk, uitlokkend lied: „Beproof het eens met mij; ik bedrieg u niet!”

Hij rilde van kou; maar merkte het niet, hij wist niet meer wat warm of koud, ziek of gezond was; ook niet of 't Zondag of werkdag was.

Wat kwam dat er ook op aan. Hij tuurde al door op die blauwe golfjes, die zoo zoetjes fluisterden: „Kom hier! wij zullen alles toedekken!”

Hij greep naar zijn voorhoofd; . . . 't brandde als vuur.

Als ik er eens insprong, zou dan dat branden niet ophouden?

O, zeker, kom! lispen de golfjes, dan is alles voorbij!

Alles?

Ja, alles. Hij had het dikwijls genoeg zijnen vrienden nagezegd dat er geen God noch eeuwig oordeel wachtte.

Rust, rust slechts, meer vraagde hij niet. Hij was zoo moe!

Rust in onze armen, dan, riepen de baren omlaag.

Hier is eeuwige rust!

De arme jongeling zag nog eens om, of ook iemand hem opmerkte; hij wou niemand meer zien; hij haatte alle menschen. Alles was ledig; alles was stil; het water alleen zong nog altijd zijn eentoonig graflied. Hier zal 't het beste zijn, zegt hij, nog één blik . . . en dan Vaarwel! valsche wereld! Eén sprong, en alles is voorbij!

Waarom aarzelt hij? Zie, daar op den hoek staat een huisje, en door de even geopende luiken, valt hem op eens een hellenglans in 't oog; een kerstboom wordt aangestoken, en zijn vroolijk licht valt op 's jongelings wanhopig gelaat.

Hij keert zich om. Wat? . . . Een kerstboom? Hij had er vroeger ook een. Was het dan Kerstavond? Zijne gedachten worden van de donkere wateren des doods afgeleid naar de heldere dagen zijner kindschheid. Daar stond hij blij en vroolijk, vol liefde en kinderlijk geloof onder zulk een' Kerstboom, en daarnaast . . . een mensch, eene vrouw, die hem nog nimmer bedrogen had; die hem aan hare borst gedrukt en teederlijk omhelsd had; zijne lieve, trouwe Suze!

Hij raakt in zijne gedachten verward. Is hij thuis? Steekt zij hem aan? Maar neen, daar zag hij geen donker water. Vreemd! Hij treedt nader, beziet het huisje, en, o wonder, aan de zijde zit een bordje, waarop duidelijk te lezen staat: „Keer weder!“¹⁾

1) Eene straat bij de haven van Hamburg heet: „Keer weder!“

Dat was Suze's laatste woord, zegt hij. Roep je Suze! Och Bernard komt! maar neen, neen, weg, weg! . . . en hij zakt bij het huisje in elkander.

Een uurtje later komt iemand de voordeur uit. Wat is dat? Licht eens, roept hij: „daar ligt iemand.”

Hulpvaardige handen helpen een jongeling op, die zeer ziek schijnt te zijn. Zij brengen hem in huis, waar hij te bed gebracht en liefdevol verpleegd wordt. De dokter komt. Een zware zenuwkoorts, zegt deze. Lang ligt hij op den oever des doods; hij ijlt al door, maar onder alle onsamenhangende woorden klinken gedurig deze: „Suze! Keer weder! Keer weder! Suze!”

VII.

Het is beter tot den Heere toevlucht te nemen, dan op den mensch te vertrouwen.

Ps. CXVIII : 8.

Langzaam herstelde Bernard, langzamerhand leerde hij zijne verplegers kennen. Vóór hij nog goed wist waar hij was, gevoelde hij er zich thuis. De liefde die hem omringde, de zorg die men aan hem besteedde, de kalmte, die hier heerschte, de orde en netheid die men overal opmerkte, hadden een' weldadigen invloed op Bernard. Na dien langen, verloren tijd, dat woeste leven, dat mistroostige heen en weer trekken, die angstige

spanning in dien vreeselijken nacht, de felle koorts, na dat alles was het hem zoo goed, eens rustig en stil te kunnen liggen zonder ergens over bezorgd te wezen. — Zeker, — hier werd gebeden en Gods Woord gelezen — het Woord van dien God, dien hij gevloekt had. Als een woesten droom lag dat alles achter hem, en soms kwam het hem voor, dat *hij* die beide laatste levensjaren eigenlijk niet beleefd had; maar een ander dan hij.

Met zijn toenemend herstel begon hij echter meer over alles na te denken. Wat mocht toch de bron zijn van dat leven der zich gevende liefde rondom hem, zoo gansch verschillend van het woeste leven van hem en zijne vrienden? Eens vraagde hij zijn' oppasser: „Hoe komt het, dat ik hier zoo liefdevol verpleegd word?”

Wel, had deze geantwoord, om 's Heeren wil, Die gezegd heeft: „Zalig zijn de barmhertigen; want hun zal barmhartigheid geschieden!”

Vreemd toch; hier sprak men niet van „vrijheid, gelijkheid en broederschap” en toch dienden menschen uit den fatsoenlijken, beschaafden stand, een armen tot wanhoop gebrachten jongeling, ja zelfs den armsten daglooner. Gisteren nog had zijn oppasser, die naar een paar uur verwijderd dorp moest, op zijn verzoek toch niet lang weg te blijven geantwoord: „Goed, dan neem ik een rijtuig en ben terug, eer de dokter komt.”

En hij had vroeger gescholden op dat rijden en rossen! 't Scheen dan toch niet altijd uit liefhebbelij of eigenbelang te gaan; maar ook wel eens, om des te eerder weder zijne diensten een ander te kunnen aanbieden! Hoe had hij gedwaald!

Waren met die holklinkende redevoeringen, nu zulke

ellendigen als hij geholpen? En wat had hij mée gesmaald, op die zwartrokken, die bidbroers, die fijnen, en schijnheiligen!

Daar had je nu Suze. Ja, die bad ook: hoe ijverig werkte ze echter ook om een eerlijk stuk brood! Zie, al die menschen, die Gods geboden eerden, hadden hem nooit dan goed gedaan; en Hoogvliet en zijne vrienden?

Hij huiverde, als hij nog dacht aan dien kring, vloekend, drinkend, zwerend, God loochenend of lasterend. Maar . . . zou er een God wezen?

Ja, Hij moest er zijn! Lentebloemen zeggen u, er is eene lente; werken der liefde, in God gedaan, zeggen u, er is een God der barmhartigheid!

Maar Bernard werd weer zieker. De gedachten, die zich daarbinnen vermenigvuldigden, verteerden zijne nog zwakke krachten. Zijn oppasser verzocht den predikant, die de zieken bezocht, hem toch te bewegen door eene eerlijke belijdenis voor God en menschen zijn gemoed te ontlasten. 't Viel dezen man gemakkelijk, wijl hij Bernards vertrouwen genoot, den jongeling een verhaal van zijne afzwerping en omdoling te ontlokken.

Wat ze met elkander spraken, weten wij niet, wel, dat ze gedurig samen Gods aangezicht zochten, en dat het den Heere behaagde, met den zegen van langzaam herstel, ook dien van vergeving van zonden en vrede met God te verleenen! Het was dicht bij Paschen, toen Bernard het ziekenhuis kon verlaten. Hij ging echter niet naar huis. Als een leeglooper terug keeren, dat wilde hij niet; neen als een meubelmaker, die zijn werk verstond. Maar hij was bijna alles verleerd! Door vriendelijke bemoeiingen kreeg hij een godvreezenden baas, die zich zijner aantrok. Nu ging 't werk

van harte. De baas had schik van zijn' ijverigen leerling, die de shade trachtte in te halen, en hij van zijn baas, die alles deed om hem goed op de hoogte te brengen.

En Suze? De predikant had Bernard geraden, haar te schrijven; maar hij wilde niet. Neen, zei hij, ze weet niet, hoe diep ik gezonken was — zij zal 't eerst hooren, als ik een flink werkman geworden ben, en haar weer eerlijk in hare oogen durf te zien. Zoo de Heere wil met Kerstmis, eerder niet!

VIII.

*Deze mijn zoon, was dood en is weder levend
geworden, hij was verloren en is gevonden.*

Luk. XV : 24a.

al ze niet vreeselijk ongerust zijn, als ze niets van u hoort, vroeg hem de vriendelijke predikant den volgenden morgen?

Misschien, dominé, antwoordde hij; maar toch niet zoo erg als gij u voorstelt. Ze is van vaster klei dan anderen. En vele brieven verwacht zij niet; ik schreef nooit dan om geld. Nu dat op is, denkt ze, dat ik daarom niet meer schrijf. En dan... wat zou ik schrijven? Wat er met en aan mij geschied is, dat moet ik vertellen. Neen, met Kerstmis ga ik, en 'k weet, ze zal mij alles vergeven.

De predikant schudde het hoofd. Toevallig had hij Su-

ze's adres ontdekt, en . . . dacht hij, kon ik haar maar een troostvol woordje toezenden!

Suze leefde nog altijd stil daarheen. Bidden en werken, werken en bidden, dat was in 't kort haar leven. Zij verdiende weer zooveel, dat ze wat overhouden, en van tijd tot tijd iets van de schuld op huis en tuin kon afdoen.

Als Bernard terugkwam — en terugkomen, dat deed hij zeker — dan kon zij 't hem misschien weer als zijn eigendom aanbieden. Ze sprak zelden over hem met vrienden en bekenden; maar des te meer met haren God.

Daar ontving ze zoo om Pinksteren een vreemd, maar toch merkwaardig briefje. Het kwam uit Hamburg, de hand was haar onbekend, geen naam stond er onder, en bevatte slechts deze woorden:

„Ween niet, Uw zoon leeft!”

Van wien het kwam, daar giste zij maar niet naar, voor haar kwam de boodschap regelrecht van God.

Eindelijk brak weer de liefelijke Kerstavond aan. Suze wreef en schuurde den ganschen dag, alles moest glimmen om een lieven gast, neen, den zoon des huizes te ontvangen. Wat deed ze haar best in de keuken! De Kerstboom zag zoo mooi groen; wat waren er een lichtjes aan! Zie zoo, 't is klaar, nu kan hij komen! Ze brak een twijgje van den boom en ging aan de voordeur staan; daar had zij hem het laatst gezien! En ja, — zie daar komt hij weer aan, die lieve Bernard! lieve? . . . ja, stil, die lieve Bernard. Ook hij zag Suze staan met haar dennen takje.

Zoo had ze hem „vaarwel!” gezegd. Zou ze daar al die drie jaar zoo hebben staan wachten? Nog hoort hij het: „Keer weder!” dat ze hem nariet; maar o, nog veel duidelijker, dat onwederstaanbare: „Keer weder!” dat zijn

Heere en God, een jaar geleden in zijne ziel had doen weêrklinken!

Daar ontmoeten ze elkander. Bernard valt haar om den hals, en zonder een woord te kunnen zeggen, ziet hij haar zwijgend aan. Suze brengt hem in huis. Wat was hij groot geworden! Neen maar wat ziet hij er netjes en fatsoenlijk uit! Wat valt dat meê! Neen; maar haar God deed toch niets ten halve!

Ja, nu was Bernard er weer, hij zelf was 't en geen vreemde, en toch, o zoo'n geheel andere, dan die haar verlaten had!

Daar luidden de Kerstklokken. Broeder en zuster spoedden zich gezamenlijk naar de Kerk. Iedere steen scheen Bernard toe te roepen; „Weêr thuis” „weêr thuis!”

Wat heil, een Kind is ons geboren,
 Een Zoon, gegeven door Uw kracht.
 De heerschappij zal Hem behooren,
 Zijn last is licht, Zijn juk is zacht,
 Zijn Naam is wonderbaar; zijn daden
 Zijn wond'ren van genade alleen;
 Hij doet ons, hoe metschuld beladen,
 Verzoend voor 't oog des Vaders treên!

hadden zij ten slotte gezongen; toen waren ze naar huis gegaan. Suzanna stak den Kerstboom aan; maar zie! — daar hield eene kar voor de deur stil. Bernard liep naar buiten, en riep: „Suzel een Kerstgeschenk voor u!” En, wat was 't? Een keurig afgewerkte linnenkast van notenboomenhout, Prachtig zag er alles uit. Van boven was hij met reepjes paarlemoer ingelegd, en wie scherper toe-

zag, ontdekte, dat het letters waren, die samengevoegd de woorden: „Keer weder!” uitmaakten.

Suze stond sprakeloos. Dat 's beter dan schilderen zei zij. Hebt gij die gemaakt, Bernard?

Ja, Suze! 't is mijn proefstuk voor den baas en voor u! Zij streek over de kast heen, alsof het een levend voorwerp ware. Bernard stak de kaarsen aan en zette zich aan Suze's voeten nêer, met het hoofd in haar schoot, zooals hij als kind zoo menigmaal gedaan had.

Daar vertelde hij haar zijne geschiedenis zonder iets te verbloemen of te verschoonen, oprecht en eerlijk. Wat werd het Suze vreemd te moede, toen hij verhaalde, wat hij van daag voor een jaar, op 't zelfde oogenblik, waarin zij met God om zijne ziele worstelde, had willen doen. Toen Bernard aan 't eind was, zweeg zij lang, zeer lang.

Zeg mij nog eens Suze, zei hij fluisterend, dat ik een onnoozele hals ben!

Ja, zeker een heel onnoozele; maar geweest, geweest! God hoort het gebed; dat weet ik nu. O, Bernard, zei ze met tranen in de oogen, had ik alles geweten, ik was u tot aan 't eind van de wereld nagegaan.

Uw: „Keer weder!” en uw gebed zijn mij nagegaan, Suze!

Laat nu de kaarsen helder branden; 't is een dubbel Kerstfeest! Eenige oogenblikken zitten zij zoo samen van elkanders nieuwe tegenwoordigheid te genieten, als de deur opengaat. Eenige jongelingen, vroegere schoolmakers van Bernard, die hem in de kerk gezien hadden, kwamen hem vroolijk verwelkomen. Voor ze heengingen gaf op Bernards verzoek de blijdschap van aller hart zich lucht in 't schoone lied:

Als een Herder wil Hij trouw,
't Schaap in een woestijn aan 't dwalen,
Daar 't zich zelf verliezen zou
Van den doolweg wederhalen,
Brengen op de rechte baan,
Jezus neemt de zondaars aan!

DE KOLONIAAL
en
ZIJN STERVEND KIND
EEN VERHAAL VOOR JONGELIEDEN.

DOOR

R. FERWERDA.

Met eene gekleurde plaat
